

POSTANOWIENIE

Dnia 9 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania P. H.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Zabrzu
z udziałem zainteresowanych: K. S., A. W., G. W., W. T. i D. W.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 stycznia 2024 r.,
zażalenia organu rentowego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 2 lutego 2023 r., sygn. akt III AUa 31/21,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 listopada 2020 r. Sąd Okręgowy w Katowicach zmienił zaskarżone decyzje z dnia 4 i 5 grudnia 2019 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zabrzu w ten sposób, że stwierdził brak podstaw do wycofania zaświadczenia A1 potwierdzającego we wskazanych w nich okresach w stosunku do K. S., A. W., G. W., W. T. i D. W. (dalej jako zainteresowani) zastosowanie ustawodawstwa polskiego oraz ustalił, że w podanych w wyroku okresach zainteresowali podlegali ustawodawstwu polskiemu jako pracownicy delegowani przez płatnika składek P. H..

Sąd Apelacyjny w Katowicach, wyrokiem z dnia 28 września 2022 r., oddalił apelację organu rentowego, który następnie wniósł skargę kasacyjną, wskazując w

odniesieniu do każdego z zainteresowanych wartość przedmiotu zaskarżenia poniżej 10.000 zł.

Sąd Apelacyjny w Katowicach, postanowieniem z dnia 22 lutego 2023 r., odrzucił skargę kasacyjną organu rentowego.

Sąd drugiej instancji zauważył, że stosownie do art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Sąd odwoławczy stwierdził, że rozpoznawana sprawa została wszczęta odwołaniem od decyzji, których przedmiotem było przede wszystkim ustalenie właściwego ustawodawstwa z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej przez P.H. w spornych okresach, a w konsekwencji sporne było podleganie ustawodawstwu polskiemu przez zainteresowanych będących pracownikami delegowanymi. Tego rodzaju sprawa nie jest sporem o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, gdyż nie jest sporny tytuł podlegania ubezpieczeniom, a powstały problem dotyczy ustalenia, które ustawodawstwo w realizacji obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym jest właściwe, polskie czy niemieckie. Dlatego nie jest to sprawa o podleganie ubezpieczeniom społecznym, a tym samym dopuszczalność skargi kasacyjnej została uwarunkowana wartością przedmiotu zaskarżenia, która powinna wynosić co najmniej 10.000 zł.

Dalej Sąd drugiej instancji stwierdził, że dokonane w sprawie połączenie - na podstawie art. 219 k.p.c. - kilku oddzielnych spraw do łącznego rozpoznania lub także rozstrzygnięcia stanowiło jedynie zabieg techniczny, który nie doprowadził do powstania jednej, nowej sprawy i nie pozbawił połączonych spraw ich odrębności oraz nie zmienił, że łącznie rozpoznawane i rozstrzygane sprawy są nadal samodzielne.

W konsekwencji o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia w każdej z tych spraw. Sąd Najwyższy w uchwale składu

siedmiu sędziów z dnia 12 czerwca 2014 r., II UZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 168) usunął wątpliwości w tym zakresie i stwierdził, że w razie objęcia jednym wyrokiem wielu decyzji ustalających płatnikowi składek (pracodawcy) i wskazanym w tych decyzjach pracownikom, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną oznacza się odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika (art. 19 § 2 w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c.). W ocenie Sądu drugiej instancji, skoro w żadnej z połączonych spraw wartość przedmiotu zaskarżenia nie wyniosła co najmniej 10.000 zł, to skarga kasacyjna jest niedopuszczalna.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego zaskarżył zażaleniem pełnomocnik organu rentowego, zarzucając naruszenie art. 398² § 2 k.p.c. przez niezasadne uznanie, że sprawa, której dotyczyła odrzucona skarga kasacyjna organu rentowego, nie jest sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego (sprawa o podlegnięcie obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu), co w sytuacji, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia liczonego odrębnie dla każdej z połączonych spraw wynosi mniej niż 10.000 zł, co czyni tę skargę kasacyjną niedopuszczalną.

Organ rentowy podniósł także błędne uznanie, że sprawa o ustalenie ustawodawstwa właściwego nie jest sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, a zatem sprawą, co do której skarga kasacyjna jest dopuszczalna, o ile wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi nie mniej niż 10.000 zł.

Mając na uwadze powyższe, żalący się wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości oraz zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Obecnie problem występujący w sprawie należy uznać już za wyjaśniony w judykaturze Sądu Najwyższego. I tak w postanowieniach: z dnia 21 października 2015 r., II UZ 24/15 (LEX nr 1854105); 6 września 2023 r., I UZ 6/23 (niepubl.) uznano, że sprawa o wydanie zaświadczenia na formularzu A1, określającego ustawodawstwo właściwe, jest sprawą o podleganie ubezpieczeniu społecznemu.

Z kolei w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2013 r., II UK 116/13 (OSNP 2014 nr 5, poz. 73) przyjęto, że użyte w art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/04 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz art. 14 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/09 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) Nr 883/04 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego sformułowanie „podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego” oznacza podleganie przepisom tworzącym w danym państwie członkowskim system zabezpieczenia społecznego przez spełnianie kryteriów przewidzianych w tych przepisach do objęcia systemem zabezpieczenia społecznego.

W konsekwencji dla uznania, że konkretna osoba podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego w przedstawionym wyżej rozumieniu, konieczne jest podleganie przez tę osobę ubezpieczeniu społecznemu na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (np. z tytułu pracy świadczonej na podstawie stosunku pracy lub umowy cywilnoprawnej, czy też z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej). Podleganie ubezpieczeniu społecznemu następuje z mocy prawa i jest konsekwencją istnienia tytułu do ubezpieczenia społecznego (por. K. Ślęzak: Komentarz do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/04, LEX 2012). Taki sam pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 października 2013 r., II UK 170/13 (OSNP 2014 nr 12, poz. 171).

Sprawy o podleganie ubezpieczeniu społecznemu, mimo ich majątkowego charakteru mogą więc być przedmiotem skargi kasacyjnej niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 k.p.c.). Podobnie należy oceniać dopuszczalność skargi kasacyjnej ze względu na wartość przedmiotu sporu przy sprawach o wycofanie zaświadczenia A1.

Z tych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia (koszty postępowania zażaleniowego będą rozliczone w orzeczeniu kończącym postępowanie w instancji - art. 108 § 1 k.p.c.).

[SOP]

[a]